

Огляд законодавчих змін

що стосуються внутрішнього переміщення, підготовлений УВКБ ООН | Грудень 2023

Прийняте законодавство

- Паспортний сервіс за кордоном
- Ідентифікація одержувачів пенсії
- Перевірка інформації щодо дітей у прийомних сім'ях, які проживають на окупованих територіях

Інші події

- Тимчасова комісія з питань захисту прав ВПО та постраждалого населення
- План заходів до стратегії сприяння реалізації прав ромського населення
- Адміністративна процедура
- Компенсація за працевлаштування ВПО

Прийняте законодавство

Паспортний сервіс за кордоном

5 грудня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №1271](#), якою вніс зміни до порядку оформлення паспорта громадянам України, які проживають за кордоном (у тому числі біженцям з України). Особи, що вже досягли 18-річного віку і вперше отримують паспорт громадянина України мають пройти процедури встановлення особи і ця постанова робить процедуру доступною онлайн.

У разі відсутності у особи віком від 18 років будь-яких документів, що посвідчують особу, з фотографією, вона звертається для проходження процедури встановлення особи до відповідальних органів¹ за кордоном. Разом із заявою заявник повинен надати список родичів, членів сім'ї (в тому числі колишніх чоловіка/дружину), а також близьких заявнику осіб, які можуть виступати як свідки.

Хоча використання відеозв'язку для підтвердження особи не є новою практикою, його застосування при встановленні особи за кордоном тепер офіційно дозволено цією Постановою.

Сам паспорт не видається за кордоном, особи можуть отримати свідоцтво на повернення, яке дозволяє їм перетнути державний кордон України та отримати паспорт у відділах Державної міграційної служби України.

Ідентифікація одержувачів пенсії

27 грудня 2023 року Кабінет Міністрів України ухвалив [Постанову №1384](#), якою відновив обов'язкову ідентифікацію² для пенсіонерів ВПО, які зареєструвалися як ВПО до 24 лютого 2022 року та отримують пенсію на банківські рахунки. Якщо не пройти ідентифікацію до 31 березня

¹Мається на увазі ДП «Документ», яке є уповноваженим органом Міністерства юстиції та має доступ до Державного демографічного реєстру.

²Раніше особи відвідували Ощадбанк або територіальне управління Пенсійного фонду раз на півроку для відновлення банківської картки, пред'являючи документи, що посвідчують особу. Виконання цієї вимоги було тимчасово призупинено через обмеження, пов'язані з COVID-19, а пізніше – із введенням воєнного стану. Тепер уряд відновив цю вимогу щодо перевірки статусу осіб, які отримують пенсію. Цей захід спрямований на усунення зауваження, висловленого Міністерством фінансів, який вказав, що багато банківських рахунків, одержувачів пенсій, більше не використовуються, що підвищує ризик нецільового використання державних коштів.

2024 року, усі виплати на відповідні рахунки буде призупинено. Процес ідентифікації³ стане рутинною процедурою, яка проводитиметься кожні півроку.

20 листопада 2023 року Пенсійний фонд України видав [Наказ №49-2](#), яким впровадив процедуру відеоідентифікації. Одержувачі допомоги, які не мають доступу до відділень Ощадбанку чи Пенсійного фонду, можуть звернутися з запитом на проведення відеоідентифікації через веб-портал Пенсійного фонду або зателефонувавши на контактний телефон. Ідентифікація відбудеться дистанційно за допомогою відеозв'язку між працівником Пенсійного фонду та пенсіонером. Обидві сторони повинні дотримуватися технічних вимог, забезпечуючи надійне підключення до Інтернету, чітку видимість і якість звуку. Крім того, працівник Пенсійного фонду зобов'язаний зберігати конфіденційність процесу ідентифікації.

Під час дзвінку особи зобов'язані надати необхідні документи, що посвідчують особу, та відповісти на низку запитань⁴, спрямованих на підтвердження своєї особи. Процедура повинна відбутися протягом 30 днів після подачі заяви, але не в перші десять днів після подачі.

[Перевірка інформації щодо дітей у прийомних сім'ях, які проживають на окупованих територіях](#)

15 грудня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №1310](#), якою зобов'язав Службу в справах дітей у період дії воєнного стану щомісячно встановлювати зв'язок з дитячими будинками сімейного типу та прийомними сім'ями, які проживають на окупованих територіях.

Працівники Служби в справах дітей використовують різні засоби для встановлення зв'язку з прийомними батьками/батьками-вихователями. Якщо протягом семи календарних днів зв'язатися не вдасться або такі батьки відмовляються надати інформацію про дітей, Служба має офіційно зафіксувати ці випадки або як відсутність зв'язку, або відмову в наданні інформації, що в результаті призведе до позбавлення прийомних батьків/батьків-вихователів цього правового статусу (ці рішення повинні приймати ОДА) і, як наслідок, припинення матеріальної підтримки цих сімей.

Інші події

[Тимчасова комісія з питань захисту прав ВПО та постраждалого населення](#)

21 грудня 2023 року Верховна Рада України ухвалила [Постанову №3535-іХ](#) про створення Тимчасової парламентської комісії з питань захисту майнових і немайнових прав ВПО та постраждалого внаслідок війни населення.

Комісії доручено здійснити аналіз практичного застосування та реалізації законодавчих актів щодо захисту майнових і немайнових прав ВПО та інших осіб, які постраждали від війни, у тому числі щодо компенсації за пошкоджене та зруйноване житло.

Комісія також братиме активну участь у підготовці, попередньому розгляді та доопрацюванні запропонованих до Верховної Ради законопроектів та інших законодавчих актів щодо

³Серед інших способів пройти ідентифікацію – звернення через портал цифрових послуг з електронним ДіяПідписом; авторизація в цифровому кабінеті Пенсійного фонду; або посвідчення особи через дипломатичну/консульську установу України за кордоном, що підтверджує, що особа жива. Більш детальна інформація доступна в [Щомісячному оновленому законодавстві за серпень](#).

⁴Перелік питань наведено у додатку до Постанови.

забезпечення житлових умов, удосконалення механізмів пільгового кредитування та іпотеки для придбання землі, купівлі та будівництва житла, застосування інших фінансово-кредитних механізмів відшкодування збитків.

Комісія діятиме протягом року з моменту утворення, а звіт про виконану роботу має бути представлений на пленарному засіданні Верховної Ради протягом шести місяців з дня її утворення.

План заходів до Стратегії сприяння реалізації прав ромського населення

22 грудня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Положення №1197-р](#), яким визначено затвердження плану заходів на 2024—2025 роки з реалізації Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року.⁵ Ціль 2 Стратегії спрямована на забезпечення правової допомоги та недискримінації стосовно представників ромської громади. Окреслено декілька заходів, зокрема спрощення доступу до документів, що посвідчують особу, та інших документів цивільного стану. Це включає забезпечення належної реєстрації народження та сприяння отриманню свідоцтв про народження, зниження ризиків безгромадянства серед ромських громад.

Під ціллю 2 Стратегії План заходів передбачає і такі заходи, як навчальні програми для державних службовців щодо прав людини та антидискримінаційних стратегій, а також моніторингові візити до громад зі значною чисельністю ромського населення. Професійний розвиток буде запропоновано правоохоронним органам для боротьби з дискримінацією, особливо у випадках злочинів з мотивів нетерпимості.

Захід 5 Плану спрямований на розширення доступу до безоплатної правової допомоги для осіб ромської національності, тоді як захід 7 спрямований на підвищення обізнаності ромської громади про функціонування державних установ, а також права та обов'язки, встановлені законом.

Цілі Стратегії також охоплюють такі сфери, як охорона здоров'я, освіта, соціальний захист та інші питання. Кожна з цих цілей передбачає конкретні дії у Плані заходів, спрямовані на задоволення унікальних потреб і пріоритетів ромської громади, з головною метою підвищення їх загального добробуту та інтеграції в суспільство.

Адміністративна процедура

[Закон «Про адміністративну процедуру»](#), який набрав чинності 15 грудня 2023 року, спрямований на стандартизацію адміністративних процедур⁶ в Україні, забезпечуючи єдину основу для розгляду адміністративних справ. Він наголошує на важливості захисту прав та інтересів особи, забезпеченню її активної участі в судочинстві та встановленню презумпції юридичної правильності її дій.

Наприклад, закон дозволяє особам брати участь в адміністративному процесі безпосередньо або через представника, забезпечуючи прозорість і справедливість процесу. Одним із принципів

⁵ Стратегії сприяння реалізації прав і можливостей осіб, які належать до ромської національної меншини, в українському суспільстві на період до 2030 року, ухвалена Положенням №866-р від 28.07.2021

⁶ «Адміністративна справа» — це справи щодо публічно-правових відносин, спрямованих на захист прав, свобод чи законних інтересів особи. Ці справи розглядаються адміністративним органом, яким може бути орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа або будь-який інший суб'єкт, уповноважений законом виконувати функції публічної адміністрації.

процедури є презумпція правомірності дій та вимог особи, і в разі сумніву перевага надається особі. Крім того, спрощуючи міжвідомчий обмін даними, закон спрощує доступ до інформації, що зберігається в державних реєстрах, мінімізуючи бюрократичні перешкоди. Цей захід спрямовано на покращення доступу до адміністративних процедур, підвищуючи ефективність та результативність управління.

Компенсація за працевлаштування ВПО

30 грудня 2023 року Кабінет Міністрів України прийняв [Постанову №1390](#), якою вніс зміни до Порядку надання компенсації роботодавцям, які приймають на роботу ВПО. Такий порядок запроваджено Постановою КМУ №331 від 20 березня 2022 року.

Для отримання компенсації роботодавці (програма не розповсюджується на бюджетні установи, крім суб'єктів надання соціальних послуг) повинні:

- здійснювати виплати соціального страхування;
- забезпечувати оплату праці працівників не нижче мінімальної заробітної плати; і
- подавати регулярні квартальні/річні податкові звіти разом із заявою про компенсацію.

Компенсація виплачуватиметься за три місяці, а якщо працевлаштовані ВПО мають інвалідність і роботодавець надає довідку про інвалідність разом із заявою, компенсація виплачуватиметься шість місяців. Зміни до порядку передбачають зміну розрахунку розміру компенсації. Раніше вона була фіксованою у розмірі 6700 грн., а тепер вона буде прив'язана до мінімальної заробітної плати (7100 грн. з початку 2024 року, 8000 грн. – з 1 квітня 2024 року), яка щорічно коригується відповідно до Закону про бюджет. Крім того, поправки уточнюють критерії відмови у виплаті компенсації роботодавцю.

[Щомісячні оновлення законодавства](#) | [Тематичні оновлення законодавства](#) **КОНТАКТИ**

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА: UKRKI@UNHCR.ORG, **ТЕЛ.:** +38 044 288-9710

ПОСИЛАННЯ

УВКБ ООН в Україні: www.unhcr.org.ua/en - Twitter: www.twitter.com/UNHCRUkraine

Facebook: www.facebook.com/UNHCRKyiv - Instagram: www.instagram.com/unhcr_ukraine